

A KATASZTRÓFAVÉDELEM VÍZVÉDELMI HATÁSKÖRE AZ EU NITRÁT IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSA ÉRDEKÉBEN

Absztrakt

A vízvédelmi hatósági feladatok a 2014. szeptember 10-én beállt jogutódlással a hivatásos katasztrófavédelmi szervekhez kerültek. Egy további jogszabály-módosítás alapján a jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket állattartó telepen az első fokú vízvédelmi hatósági hatáskörében a fővárosi, megyei katasztrófavédelmi igazgatóság ellenőrzi, amely közvetlenül biztosítja a vizek mezgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelmére szóló 91/676/EGK Irányelve 4. és 5. cikkének tagállami végrehajtását. A szerzők áttekintést adnak az európai uniós és a hazai szabályozókról, valamint ismertetik a katasztrófavédelmi szerveknél létrehozott, az ellenőrzés teljesülését biztosító végrehajtási rendszert.

Kulcsszavak: vizek mezgazdasági eredetű nitrátszennyezése, vízvédelem, kölcsönös megfeleltetés, helyes mezgazdasági gyakorlat

WATER PROTECTION SCOPE OF AUTHORITY IN ORDER TO IMPLEMENT THE EU NITRATES DIRECTIVE

Abstract

The water protection tasks have been transferred to the disaster management authorities with a legal succession at September 10, 2014. According to a further legislative amendment the county disaster management directorates are responsible for on-the-spot checking in the sense

that those comply with the statutory requirements. This legislative amendment directly provides the implementation of the Council Directive 91/676/EEC's 4th and 5th Article on a Member State level. The authors provide an overview about the European Union's and the Hungarian legislation, and describe the implementing system – established by the disaster management authorities –, which ensures the fulfillment of the tasks.

Keywords: the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources, water protection, common agricultural policy

1. BEVEZETÉS

Az Európai Gazdasági Közösség, később az Európai Unió évtizedek óta kiemelt figyelmet fordít a vizek – kiemelten az ivóvízkivétellel érintett vizek – minőségének védelmére, ezért 1991 decemberében kibocsátotta a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 91/676/EGK Irányelvet (a továbbiakban: Irányelv).

A közösségi szabályozás középpontjában a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése, valamint a további ilyen jellegű vízszennyezés megelőzése áll [1].

Az Irányelv preambuluma kiemeli az előzményeket és indokokat, amelyek az egységes szabályozás szükségességét alátámasztották. Már ebben az időszakban megállapították, hogy az emberi fogyasztásra szánt víz minőségére előírt követelményekhez képest magas a vizek nitráttartalma, továbbá hogy közösségi szintű cselekvés szükséges, hiszen az egyik tagállamban bekövetkező nitrát okozta vízszennyezés kihat más tagállamok vizeire is. A preambulum rögzíti a szennyezés eredetét és a mezőgazdasági szektorban jelentkező összefüggéseket, illetve ok-okozati kapcsolódásokat. Eszerint az agrárpolitikában jobban biztosítani kell a környezetvédelmi politikát, mert az intenzív állattenyésztési kérdések mellett a nitrogéntartalmú műtrágya és szerves trágya használatára szükség van, azonban a trágya túlzott használata környezeti kockázatot jelent.

2. AZ IRÁNYELV INTÉZKEDÉSI RENDSZERE

A Bizottság megállapította, hogy a Közösség vizeit érint diffúz forrásokból származó szennyezés fő okát a mez gazdasági forrásokból származó nitrátok jelentik, így az Irányelvvel „*az emberi egészség és az él er források és a vízi él közösségek megóvásának és a víz egyéb törvényes használatának védelme érdekében*” egy komplex intézkedési rendszert hoztak létre [2]. Más irányelvhez hasonlóan a szabályokat a tagállamoknak implementálni kell a bels jogrendszerükbe, létre kell hozni a végrehajtást biztosító közigazgatási és egyéb intézményrendszert, továbbá rendszeresen jelentést kell tenni a Bizottság felé az elért eredményekről. A rendszer fontos, a valódi végrehajtást biztosító garanciális eleme, hogy a helyes mez gazdasági gyakorlat alkalmazását összekötik az EU agrártámogatási szabályaival, így a gazdálkodók számára anyagi érdekeltséget is jelent a nitrogénvegyület talajon történ tárolását, term földön történ felhasználását, valamint egyes talajgazdálkodási gyakorlatokat érint normák követése.

Az Irányelv az alábbi általános intézkedéseket rögzíti:

- a) a meghatározott kritériumok alapján a veszélyeztetett, azaz nitrátérzékeny területek kijelölése, valamint a kijelölés négyévenkénti felülvizsgálata és szükség szerinti módosítása,
- b) a helyes mez gazdasági gyakorlatról meghatározott tartalmú szabályzat létrehozása, amelyrel a gazdákat tájékoztatni kell,
- c) cselekvési program kidolgozása és négy éven belüli végrehajtása a mez gazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése, valamint a további ilyen jelleg vízszennyezés megelőzése érdekében,
- d) monitoring rendszer felállítása és működtetése, amellyel ellenőrizhető a felszíni és felszín alatti vizek nitráttartalma, valamint a mez gazdasági eredet nitrátszennyezés mértéke,
- e) a mérési eredmények alapján a cselekvési program, a kijelölt veszélyeztetett területek és a kapcsolódó szabályozók módosítása.

Az Irányelv követelménye, hogy valamennyi tagállami intézkedés a mellékletekben meghatározott alapvető tartalmi elemeknek megfelelő legyen, illetve, hogy ezek a követelmények a tudományos eredményeket és az elérhető legjobb technikát kövessék.

3. A HAZAI SZABÁLYOZÓRENDSZER

Az Irányelv hazai implementációja alapvetően a *vizek mez gazdasági eredet nitrátszennyezéssel szembeni védelméről* szóló 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelettel valósult meg, azonban önmagában ezen szabályozó nem elégíti ki a komplex intézkedés rendszer átültetését. A *felszín alatti vizek védelméről* szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet és a *környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról* szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet tartalmazza az anyagi jogi követelményeket, továbbá az Irányelv által meghatározott cselekvési programot a *vizek mez gazdasági eredet nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről* szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet hirdeti ki.

A 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet a kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenrészek lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokat, míg a 322/2007. (XII. 5.) Korm. rendelet a kölcsönös megfeleltetési szabályok betartását ellenrészerveket határozza meg. A kölcsönös megfeleltetés (KM) lényege, hogy az EU Közös Agrárpolitikája keretében történő támogatások kifizetéséhez köti, hogy a mez gazdasági szereplők milyen mértékben tartják be – esetünkben – a környezetvédelmi/vízvédelmi szabályokat. A kölcsönös megfeleltetési szabályok az uniós jog szintjén a jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményekből (JFGK), valamint nemzeti szinten a helyes mez gazdasági és környezeti állapotra (HMKÁ) vonatkozó, az 1306/2013/EU rendelet II. mellékletében felsorolt előírásokból áll, a környezetvédelemhez és éghajlatváltozáshoz, a földterületek helyes mez gazdasági állapotához, a közegészségügyhöz, állategészségügyhöz, növényegészségügyhöz, valamint az állatjóléthez kapcsolódóan. [3]

Az Irányelv átültetését a *mez gazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről* szóló 2007.

évi XVII. törvény teszi teljessé. A törvény sajátossága, hogy rendelkezéseit az Európai Unió Közös Agrárpolitikájáról, valamint Közös Halászati Politikájáról szóló közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusokkal együtt kell alkalmazni és értelmezni. A témánk tekintetében közvetlenül alkalmazandó az ún. EMVA rendelet, azaz az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1305/2013/EU rendelet, a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról... szóló 1306/2013. EU rendelet, valamint a Bizottság 809/2014/EU végrehajtási rendelete az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazási szabályainak az integrált igazgatási és kontrollrendszer, a vidékfejlesztési intézkedések és a kölcsönös megfeleltetés tekintetében történő megállapításáról. Természetesen a közvetlenül alkalmazandó rendeletek szabályai az előbb ismertetett belső jogi szabályozókba beépítésre kerültek, a hatósági eljárásokra és ellenőrzésekre általános szabályként a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) vonatkozik.

A 2007. évi XVII. törvény személyi hatálya kiterjed a Magyarországon székhellyel, telephellyel, lakóhellyel, szokásos tartózkodási hellyel rendelkező vagy egyébként itt tartózkodó és gazdasági (termelő, szolgáltató, üzemi, üzleti) tevékenységet folytató természetes személy, jogi személy, egyéb szervezet egyes intézkedésekben való részvételének rendjére, valamint az ezzel összefüggő közigazgatási hatósági eljárásban részt vevő személyre.

Az intézkedési rendszer végrehajtói a gazdák mellett a közigazgatási szervek, így a felelős minisztériumok, az irányító és ellenőrző hatóságok. További, fontos feladatot látnak el nemkormányzati szervezetek, így a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara. Annak érdekében, hogy a gazdálkodók a számukra szerteágazóan meghatározott kölcsönös megfeleltetési, jogszabályban foglalt gazdálkodói, EU támogatási, helyes mezőgazdasági gyakorlat stb. követelményeket megismerjék és alkalmazni tudják, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara az érintett közigazgatási szervekkel együttműködésben elkészíti és közzéteszi a Gazdálkodói Kézikönyvet¹, amelyet évente frissít.

¹ elérhető : <https://www.nak.hu/kiadvanyok/kiadvanyok>

A vízvédelmi szakkérdések szempontjából jelentős a környezetvédelmi hatóság hatásköre az egységes környezethasználati engedély és a környezeti hatásvizsgálat, valamint a környezetvédelmi igazgatási szerv feladata a monitoring-hálózatot biztosító laboratóriumok tekintetében. A 2007. évi XVII. törvény és a 322/2007. (XII. 5.) Korm. rendelet szabályai alapján a vízvédelmi hatáskörrel rendelkező katasztrófavédelmi igazgatóság a kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzéseket végzi. Az ellenőrzési hatáskör kizárólag az állattartó telepek tekintetében, az 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 8. § (1)-(11) bekezdésében, valamint a 27/2006. (II. 7.) Korm. rendeletben foglalt követelmények (Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények, a továbbiakban: JFGK) ellenőrzésére terjed ki, amely adminisztratív és helyszíni ellenőrzéssel valósul meg. A helyszíni ellenőrzés célja, hogy a felszíni és felszín alatti vizek nitrátszennyezés elleni védelme a nitrátérzékeny területen elhelyezkedő állattartó telepeken megvalósuljon, valamint a gazdálkodók betartsák a helyes mezőgazdasági gyakorlat előírásait.

A jogszabályok számos értelmező rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek közül kiemelendők a következők, tekintettel arra, hogy ezek alapján határozható meg, hol kell alkalmazni a JFGK szabályait, azaz mely telepekre terjed ki a vízvédelmi ellenőrzési hatáskör:

- a 41/1997. (V. 28.) FM rendelet alapján kislétszámú állattartó telep, amelyben a nagylétszámú állattartó telepnél meghatározott számú állatnál kevesebb helyezhető el, a telep állhat egyetlen állattartó épületből is. A nagylétszámú állattartó telepen az elhelyezhető állatok száma állatfajonként van meghatározva.
- a 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet alapján magánszemélyek háztartási igényeit meghaladó tevékenység a vegyes állattartás esetében összesen 5 számosállat/ingatlan, baromfi esetében 3 számosállat/ingatlan mértéket egyidejleg meghaladó tevékenység. A magánszemélyek háztartási igényeit meghaladó tevékenység vegyes állattartás esetében összesen 5 számosállat/ingatlan, baromfi esetében 3 számosállat/ingatlan mértéket egyidejleg meghaladó tevékenység.

4. A VÍZVÉDELMI HATÓSÁGI ELLENŐRZÉS GYAKORLATI VÉGREHAJTÁSA

Az Irányelv hazai implementációja során először 2012-ben került sor a JFGK-k ellenőrzésére, azonban az Európai Unió mentességi időszakot állapított meg Magyarországnak számára. A nitrátérzékeny területek aránya jelenleg az ország területének 2/3-a. A mentességi időszak elteltével, 2015 áprilisától a JFGK-k állattartó telepeken történő ellenőrzését első fokú vízvédelmi hatósági hatáskörében a fővárosi, megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok végzik.

A KM/JFGK megfeleléssel kapcsolatos hatósági ellenőrzések szabályait a 1306/2013/EU rendelet, valamint 809/2014/EU végrehajtási rendelet részletesen szabályozza. Ennek megfelelően tagállami feladat a belső jogi jogszabályi környezet kialakításán túl hatékony irányítási és felügyeleti rendszerek létrehozása az uniós támogatási programokra irányadó jogszabályok betartásának biztosítása érdekében, az Uniót érő pénzügyi kár – értsd: nem megalapozott támogatások – kockázatának a lehető legkisebbre csökkentése érdekében. Az irányítási és felügyeleti rendszernek ki kell terjednie valamennyi támogatási és kifizetési kérelem módszeres adminisztratív ellenőrzésére, amelyet helyszíni ellenőrzésekkel kell kiegészíteni. A létrehozott irányítási és felügyeleti rendszer megkövetelésével végre kell hajtani a támogatási kérelmek adminisztratív és helyszíni ellenőrzését a jogosultsági feltételek teljesítésének ellenőrzése céljából. [4]

A 809/2014/EU végrehajtási rendelet követelménye az ellenőrzések vonatkozásában a teljeskörűség. Eszerint a tárgyévben a kockázatelemzéssel ellenőrzésre kiválasztott gazdálkodók ellenőrzése során az illetékes ellenőrző hatóság – esetünkben a vízvédelmi hatóság – biztosítja, hogy a hatáskörébe tartozó követelményeknek és előírásoknak való megfelelés tekintetében sor kerüljön az összes kiválasztott kedvezményezett ellenőrzésére.[5]

Az ellenőrzések végrehajtása érdekében a felelős minisztériumok, az irányító és ellenőrző hatóságok munkacsoportos üléseken egyeztetették az ellenőrzések lefolytatására vonatkozó jogszabályi követelményeket. Tekintettel arra, hogy a JFGK szabályainak állattartó telepeken történő ellenőrzésére a korábbiakban nem volt kiforrott gyakorlat és módszertan, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság az új hatáskör és a hozzá tartozó új feladatok

2015. évi eredményes végrehajtása érdekében rendkívül részletes el készítési munkafolyamatokat végzett.

A 2015. évi felkészülés elemei:

- megállapodás megkötése a mez gazdasági és vidékfejlesztési támogatási szervvel, melyben rögzítésre került az ellen rzés alá vont ügyfelek kiválasztása, valamint az adatátadás módja és gyakorisága a jogszabályi követelményeknek megfelelő en;
- az ellen rzési eljárásrend és a hatósági ellen rzés végrehajtásához szükséges iratminták elkészítése, bels normával történ kiadása (megbízólevél minta, kiértésítés mintája, helyszíni ellen rzési jegyz könyv mintája, határozatminta);
- az ellen rzés módszertanának és ahhoz kapcsolódó részletes végrehajtási útmutató kidolgozása;
- az ellen rzést végz katasztrófavédelmi igazgatóságok állományának felkészítése továbbképzés keretében.

A hatósági ellen rzések lefolytatásához szükséges mintakiválasztást a mez gazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv végzi, melynek során az ellen rzésre kiválasztott ügyfelek 20-25 %-át véletlenszer és 75-80 %-át kockázatbecslésen alapuló mintavételi módszerek alapján határozza meg. Az igazgatóságok ellen rzéséhez úgynevezett végleges minta kerül kiválasztásra. A végleges minta kiegészítésre kerül az ellen rzés alá vont gazdálkodók elérhet ségeivel, az így összeállított ellen rzési listát a megkötött megállapodás alapján a mez gazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv a katasztrófavédelem rendelkezésére bocsátja.

Az ellen rzési lista átadását követ en, a kialakított módszertan alapján a vízvédelmi hatáskörrel és illetékességgel rendelkező igazgatóságok az ellen rzés lefolytatásához ütemtervet készítenek, majd az ellen rzési listában szereplő gazdálkodókat az ellen rzés időpontjáról értesítik és végrehajtják a helyszíni ellen rzést.

A helyszíni ellen rzés f tartalma az állattartó telepen esetlegesen előforduló silótárolók vízzárósági, valamint a legtöbb esetben kötelezően előírt trágyatárolók vízzárósági és kapacitási megfelelő ségének megállapítása.

A megfelelő kritériumokat az 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 8. § (1)-(11) bekezdésében foglaltak alapján az alábbiak szerint lehet összegezni:

Trágyatárolás:

- a) Állattartó telepen képződött trágyát az alább részletezettek szerint kialakított trágyatárolóban kell gyűjteni. Az előírásoktól eltérni abban az esetben lehet, ha az állattartó a tartási hely szerint illetékes vízvédelmi hatóságnak bejelenti és igazolja, és ezt a rendelet szerinti adatszolgáltatása során jelenti, hogy a trágya közvetlen termőföldön történő felhasználását továbbiakban nitrátérzékeny területen nem folytatja, azaz a keletkező trágya meghatározott időközönként felhasználásra vagy feldolgozásra kerül, így különösen komposzt, fermentálási vagy biogázüzem alapanyagként. Ez esetben olyan méretű, vízzáróan szigetelt trágyatárolót kell kiépíteni, amely biztosítja az elszállításig a trágya biztonságos tárolását.
- b) Trágyatároló munkatárgyak méretezésekor figyelembe kell venni azt a többlettárolási igényt, ami a kijuttatásra használt területen fennálló, előre nem látható, szélsőséges vízjárási viszonyokból – különösen belvíz, valamint fakadó és szivárgó vizekből származó előöntés – adódhat. A trágyatárolók méretének, illetve minőségének meghatározásakor, az állattartónak legalább az 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 5. számú melléklete 1. és 2. pontjaiban szereplő értékeket és előírásokat kell figyelembe vennie.
- c) Hígtrágya, trágyalé kizárólag munkaszaki védelemmel ellátott tartályban vagy medencében tárolható. A tárolótartály, medence anyagát úgy kell megválasztani, hogy az a korrózió ellenálljon, élettartama legalább 20 év legyen. Ezen követelményeket csak a célnak megfelelő építési termékekkel lehet megvalósítani, melyek alkalmasságát az építési termékek munkaszaki követelményeinek, megfelelő igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának szabályairól szóló külön jogszabályban foglaltak szerint kell megállapítani. A szivárgásmentességet és korrózióállóságot a trágyával érintkező felülettel, az ezt alkotó anyaggal kell biztosítani. A tervezés során figyelembe veendő előírásokat az 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 5. számú mellékletének 5.2. pontja tartalmazza.
- d) A hígtrágyatároló kapacitását 6 havi hígtrágya befogadására kell alkalmassá tenni.

- e) Istállótrágyát szivárgásmentes, szigetelt alapú, a trágyalé összegyűjtésére is alkalmas gyűjtő csatornákkal és aknával ellátott trágyatárolóban kell tárolni, a szivárgásmentesség biztosításához az az 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 5. számú mellékletének 2. pontjában foglaltakat kell figyelembe venni. A trágyalé a hígrágyával azonos módon használható fel, vagy az istállótrágyára visszaöntözhető.
- f) Az istállótrágya-tároló kapacitásának elegendőnek kell lennie legalább 6 havi istállótrágya tárolására. A trágyatároló kapacitása az a) pontban foglaltak szerint, illetve legeltetési állattartás esetén az istállózott időszak hossza alapján csökkenthető.
- g) Legeltetési állattartás esetén az istállótrágya-tároló kapacitását az istállózott időszak hossza alapján kell megállapítani.
- h) Ha a mélyalmos tartás esetén, valamint az extenzív legeltetési állattartás ideiglenes szálláshelyein képződött trágya, illetve a karámföld a rendeletben meghatározott szabályok szerint közvetlenül termő földre kerül, akkor trágyatároló építése nem szükséges abban az esetben, ha a trágya felhalmozódása az istállóban vagy az ideiglenes szálláshelyen legalább 6 hónapig biztosított. Az alkalmazott technológiának biztosítani kell, hogy ne történjen kijuttatás a rendelet előírásai szerint tiltott vagy trágyázásra nem alkalmas időszakban.

Silótérek:

- a) A silótéreket szigetelt aljzattal kell készíteni. Az érlelés során keletkező silólevet szivárgásmentes, szigetelt aknában kell gyűjteni. A silólé a trágyaléval azonos módon használható fel.

A vízvédelmi hatóság az ellenőrzés során nagyban támaszkodik a gazdálkodók nyilatkozataira, a silótárolók és trágyatárolók megfelelőségét igazoló dokumentumokra és különböző hatósági engedélyekre, valamint a helyszínen tapasztalt megállapításokra, melyeket az ellenőrzők jegyzékében rögzítenek.

Abban az esetben, amikor a gazdálkodó a vizsgált követelményeinek megfelelt, úgy kizárólag jegyzék kerül felvételre. Amennyiben azonban a hatósági ellenőrzés során megállapítást nyer, hogy az ellenőrzésre kiválasztott gazdálkodó valamely követelménynek nem felelt meg, úgy az ellenőrzők a meg nem felelést először jegyzékben, majd hatósági határozatban

rögzítik. A hatósági határozatban fel kell tüntetni, hogy a gazdálkodó melyik követelménynek nem felelt meg, továbbá a meg nem felelés súlyosságát, mértékét és tartósságát is [6].

Az ellenrzés lezárultával a jogerős ellenrzési eredményeket a katasztrófavédelem által üzemeltetett online elektronikus adatbázisban rögzítik, amelyet a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság útján és a megállapodásban rögzített formátumban és gyakorisággal a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szervnek átadják.

5. ÖSSZEGRÖZÉS

A vízvédelmi hatáskörrel és illetékességgel rendelkező főigazgatóságok 2015. évben szeptember 24. és december 18. között 450 gazdálkodó 598 telephelyének ellenrzését hajtották végre. Ennek során 351 gazdálkodó esetén a JFGK követelmény ellenrzése nem volt alkalmazható (pl. a gazdálkodó nem folytatott állattartási tevékenységet az ellenrzési listában szereplő telephelyen, nem rendelkezett silótárolóval, vagy mélyalmos/extenzív állattartási tevékenységet folytatott). Az főigazgatóságok 73 gazdálkodó esetén állapították meg valamely követelménye teljesülését, 13 gazdálkodó esetén tártak fel meg nem felelést, valamint 3 gazdálkodónál állapították meg az egyik részkövetelmény teljesülését és a másik részkövetelmény nem megfeleléseit.

A 2015. évben ellenrzés alá vont gazdálkodók alapvetően együttműködők voltak, segítették az ellenrzés végrehajtását, továbbá elfogadták a katasztrófavédelmi szerv megállapításait, fellebbezés nem történt.

2016. évi ellenrzési lista 976 gazdálkodó és összesen 1145 állattartó telep adatait tartalmazta, amely a 2015. évi ellenrzési lista kétszerese. A megnövekedett ügyfélkörre tekintettel szükségessé vált a 2015. évben kialakított módszertan felülvizsgálata és átdolgozása.

A 2015. évi ellenrzések tapasztalatai alapján elmondható volt, hogy az ellenrzési lista olyan állattartó telepek adatait is tartalmazta, ahol magánszemélyek háztartási igényeit meg nem

haladó állattartási tevékenységet folytatnak. Ilyen esetben a gazdálkodó azonban nem tartozik a KM hatálya alá, így a KM követelmények sem vonatkoznak rá.

Az uniós szabályozók lehetőséget biztosítanak arra, hogy a hatósági ellenőrzés adminisztratív ellenőrzésként valósuljon meg, amelyet figyelembe véve 2016. évben bevezetésre került a helyszíni ellenőrzési cselekményt megelőző adminisztratív ellenőrzési szakasz is. Ezen ellenőrzés során a vízvédelmi hatáskörrel rendelkező igazgatóságok adategyeztetésre és nyilatkozattételre hívják fel a gazdálkodókat. Amennyiben a gazdálkodó a megküldött nyilatkozatot a megjelölt határidőn belül kitölti és az igazgatóság rendelkezésére bocsátja, valamint a nyilatkozatban foglalt adatok alapján megállapítható, hogy az állatlétszám nem éri el a háztartási igényeket meghaladó mennyiséget, úgy a helyszíni ellenőrzés indokolatlan, és az ellenőrzés kizárólag adminisztratív ellenőrzésként valósul meg. A jogszabályi követelmények teljesülése érdekében az adminisztratív ellenőrzés alá vont gazdálkodók 10 %-ánál szűrőpróbaszer helyszíni ellenőrzés is végrehajtásra kerül.

2016. november 30. napjáig összesen 872 tartási hely ellenőrzési eredménye (418 helyszíni és 454 adminisztratív ellenőrzés) került fel a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság által üzemeltetett elektronikus adatbázisba.

A 2016. évi ellenőrzések 2016. december 16. napján zárulnak, a jogerős eredményeket a katasztrófavédelem folyamatosan adja át a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szervnek.

Az átadott eredmények alapján a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv dönt a gazdálkodók által kérelmezett támogatási összeg jóváírásáról, csökkentéséről, vagy egyes esetekben elutasításáról. A szankció mértéke függ a meg nem felelés szándékosságától, súlyosságától, mértékétől, tartósságától, valamint az esetleges ismétlődésétől is. Abban az esetben, ha a meg nem felelés a gazdálkodó gondatlansága miatt következett be, úgy a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv a teljes támogatási összeget 1, 3, vagy 5 %-kal, szándékos meg nem felelés esetén azonban 15-100 %-ig csökkenti. Az eredetileg kiszabott szankció háromszorosát állapítja meg a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv abban az esetben, ha a gazdálkodó valamely követelményt három éven belül ismétlenül megszegi, azonban ilyen esetekben a támogatáscsökkentés mértéke nem haladhatja

meg a támogatási összeg 15 %-át. Az ellenrész alá vont gazdálkodó különösen súlyos szabálytalanság esetén a következő gazdálkodási évre is kizárható a támogatások igényléséből. [7]

Az előzőekben részletezettek alapján megállapítható, hogy nagy felelősség hárul a vízvédelmi követelmények teljesítésével kapcsolatos ellenrészre, hiszen végső soron az európai uniós támogatás kifizetése, vagy annak elutasítása is függ a megfelelőség/meg nem felelőség megállapításától. Éppen ezért a hivatásos katasztrófavédelmi szervek különös gondossággal járnak el mind az előkészítés, mind a végrehajtás szakaszában, továbbá szorosan együttműködnek az érintett társhatóságokkal, valamint a gazdálkodók szakmai szervezeteivel.

6. IRODALOMJEGYZÉK

[1] 91/676 EGK Irányelv 1. cikk

[2] 91/676 EGK Irányelv Preambulum

[3] Az Európai Számvevőszék 26/2016. sz. különjelentése: A kölcsönös megfeleltetés eredményesebbé tétele és az egyszertésítés elérése továbbra is kihívást jelent, Európai Unió, 2016. p.7.

[4] Az Európai Számvevőszék 26/2016. sz. különjelentése: A kölcsönös megfeleltetés eredményesebbé tétele és az egyszertésítés elérése továbbra is kihívást jelent, Európai Unió, 2016. p.7.

[5] 809/2014/EU végrehajtási rendelet 71. cikk (1) bekezdés

[6] 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet 1. melléklete

[7] Berényi Üveges Katalin, Csányi György, Keszthelyi Krisztián, Kujáni Katalin Olga, Dr. Szabados Ilona, Sztahura Erzsébet, Várszegi Gábor – Nitrát gazdálkodói kézikönyv, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, 2015. p. 37.

Dr. Mógor Judit

BM Országos Katasztrófavédelmi F igazgatóság, National Directorate General of Disaster Management, Ministry of Interior

judit.mogor@katved.gov.hu,

ORCID: 0000-0003-3362-2431

Szalay Linda

BM Országos Katasztrófavédelmi F igazgatóság, National Directorate General of Disaster Management, Ministry of Interior

linda.szalay@katved.gov.hu

ORCID: 0000-0002-2834-9840

lektor: Dr. habil Vass Gyula BM Országos Katasztrófavédelmi F igazgatóság

Dr. Takács Árpád